

Hans Nijboer

Hans Nijboer over nieuw Deskundigenregister

Hoogleraar bewijs: 'Bij de opsporing van strafbare feiten gaat men zonder tegengas op zoek naar "het kwade"'

Met de nieuwe Wet deskundige in strafzaken worden duidelijker eisen gesteld aan deskundigen die optreden in strafzaken. Ook de positie van de verdediging is verbeterd: de advocaat moet eerder en vaker worden ingelicht over onderzoek naar zijn cliënt, waardoor hij beter invloed kan uitoefenen op het deskundigenonderzoek.

.....
Tatiana Scheltema
.....

De vlek op de bloes van de 'Deventer weduwe' Witteman, 6000 afgetapte telefoongesprekken in de zaak -Huseyin Baybasin, het handschrift van Ina Post, de werking van digoxine en de statistisch 'bewezen' stapel-

moorden van Lucia de B. De reeks mogelijke gerechtelijke dwalingen waarin het oordeel van politie en deskundigen vragen oproep, werd de laatste jaren wel erg lang. De positie van de verdediging was vaak zwak: de advocaat beschikte vaak niet over middelen en gelegenheden om tegenonderzoek te entameren.

De Schiedammer Parkmoord vormde de aanleiding om het systeem van gerechtelijk deskundigen onder de loep te leggen. Zo kon psychiater Ruud Bullens, die volgens vriend en vijand in de Schiedammer Parkmoord enorm had geblunderd door niet in te grijpen tijdens het verhoor van de jongen Mikael, zijn deskundigenpraktijk tot op heden gewoon voortzetten. Achteraf werd niet alleen de expertise van deze deskundige in twijfel getrokken, maar ook de manier waarop met het bewijsmateriaal was omgegaan door het Openbaar Ministerie en het NFI.

Vooral het vooronderzoek

Met het nieuwe Nederlands Register Gerechtelijk Deskundigen (NRGD, zie kader) zijn de onafhankelijkheid en deskundigheid gewaarborgd, meent het ministerie van Justitie. Maar registratie en inschakeling van deskundigen tijdens de rechtszaak mogen dan redelijk goed op papier staan, de meeste zorgen gaan nog altijd uit naar deskundigheid die niet erg in de gaten loopt, zoals het onderzoek dat tijdens de opsporing wordt gedaan, vaak door eigen des-

kundigen van de politie. Voorheen had de verdediging daar nauwelijks zicht op.

Juist daar gaat het nogal eens mis, zegt hoogleraar bewijs en bewijsrecht Hans Nijboer uit Leiden. 'Bij de opsporing van strafbare feiten heeft men een basisverdenking tegen alles en iedereen. Zonder tegengas gaan ze altijd op zoek naar "het kwade" en dat geven ze als nestgeur mee aan hun eigen deskundige. Die moet wel heel erg stevig in de schoenen staan om die sociale druk het hoofd te bieden, en de rijen worden spoedig gesloten.'

Dat de lessen van de Schiedammer Parkmoord daar veel verandering in zullen brengen, acht hij niet reëel. Nijboer: 'Organisaties als de politie en OM zijn van nature in zichzelf gekeerd. Men is niet erg happig op pottenkijkers. Dat zag je een aantal jaren

geleden, toen het Versterkingsprogramma Opsporing en Vervolgning werd opgezet, bedoeld om structureel tegenspraak te organiseren. Maar toen advocaten zeiden: mooi, wij praten mee, gingen de luiken onmiddellijk dicht.'

Routine vereist geen deskundigheid

Om de kritiek te ondervangen beloofde minister Hirsch Ballin dat het College van procureurs-generaal met een aanwijzing zou komen waarin de status van het technisch bewijs wordt geregeld. Vorig jaar verscheen het concept, waarin deskundigheid werd onderscheiden van technisch onderzoek – dat bleek in de discussies niet houdbaar. Maar het OM is hardleers. In de conceptaanwijzing vorig jaar legde het OM het begrip 'deskundige' wel heel beperkt uit: 'Uitgangspunt is dat tech-

Het Register Gerechtelijk Deskundigen

Om het risico op gerechtelijk dwalen in de toekomst te verkleinen is, op 1 januari de Wet deskundige in strafzaken ingevoerd. Daarmee is het inschakelen van gerechtelijke expertise aan meer regels gebonden. In de nieuwe wet is de (hulp)officier van justitie verplicht de verdediging in te lichten zodra er een deskundige wordt ingeschakeld. Ook de deskundigheid zelf is nu beter geregeld: voorheen maakten rechters of officieren gebruik van eigen lijstjes van deskundigen, die in de loop der jaren tamelijk arbitrair waren ontstaan. Rechters en officieren moeten nu in beginsel putten uit het onlangs opgerichte Nederlands Register Gerechtelijk Deskundigen (NRGD). Naar verwachting duurt het nog wel een tijdje voordat de registratie voor alle forensische subspecialismen is doorgevoerd.

In het register worden alleen deskundigen opgenomen die een toetsingsprocedure, afgenomen door een ter zake deskundige commissie, hebben doorstaan. De inschrijving geldt voor vier jaar en kan worden aangevochten. Van deskundigen wordt een verklaring omtrent het gedrag verlangd, en hij dient een gedragscode te ondertekenen. Het register wordt door een nog in te stellen onafhankelijk college beheerd.

nisch onderzoek, dat uitgevoerd kan worden binnen de eigen politieorganisatie, geen deskundigenonderzoek is als bedoeld in de wet.¹

De Adviescommissie Strafrecht van de Orde concludeerde dat deze visie het voor opsporingsambtenaren wel heel erg makkelijk maakt om (technisch) onderzoek buiten de kaders van de wettelijke regeling te houden. Het college nam de stevige kritiek ter harte. In de

nieuwe aanwijzing van 15 januari wordt op een iets andere manier onderscheid gemaakt tussen technisch (routine) onderzoek en deskundigenonderzoek. Onderzoeksopdrachten waar geen andere vraagstelling mogelijk is dan de voor de hand liggende (bevat dit witte poeder cocaïne; bevat het bloed een gehalte THC?), waarvan de vraag via een geprotocolleerde meetmethode wordt beantwoord,

en bovendien op een later tijdstip integraal kan worden gecontroleerd of herhaald, wordt aangemerkt als technisch onderzoek. Al het overige valt onder deskundigenonderzoek, waarover de verdediging moet worden ingelicht. De adviescommissie Strafrecht is tevreden.

Nu nog afwachten of de beoogde transparantie in de praktijk houdbaar blijkt.

Startsymposium

Het ministerie van Justitie organiseert op 12 maart het Startsymposium Nederlands Register Gerechtelijk Deskundigen in Sociëteit De Witte in Den Haag. Belanghebbenden kunnen zich aanmelden via <http://www.justitie.nl/nrgd>.

Diversiteit? Gewoon beginnen

Anneke Groenewoud
Redactielid

Het percentage vrouwelijke advocaten stijgt gestaag.¹ Bemoedigend, maar na vijf tot zeven jaar vertrekt nog steeds een groot aantal vrouwen en nog steeds wordt slechts 15% van de vrouwen partner. Het was en is de belangrijkste reden voor het speerpunt ‘diversiteit’ van de Orde, sinds 2006. Een commissie Diversiteit heeft samen met OSR Juridische opleidingen een *Female Development Programme (FDP)* opgezet voor talentvolle jonge vrouwen met zo’n zes à tien jaar ervaring in de advocatuur.² Het lijkt vruchten af te werpen: ruim 30% van de deelnemers tot nu toe is inmiddels partner.

Sinds enkele maanden heeft het FDP, omgedoopt tot *Women Leaders in Law programme*, een internationale variant: zes cursusdagen in Amsterdam, Brussel en Parijs.³ Hoewel aan

de vierde editie van de nationale opleiding twee vrouwen van middelgrote kantoren deelnemen, is het FDP nog voornamelijk een zaak van de grote kantoren. Ook de ‘intentieverklaring voor diversiteit binnen de advocatuur’ is alleen) door een aantal grote kantoren ondertekend.

Ondertiteling

De commissie Diversiteit van de Orde wil nu ook middelgrote en kleine kantoren bereiken, door middel van een kopgroep van vertegenwoordigers van deze kantoren. Deze groep kwam 5 februari jl. voor het eerst samen in Utrecht onder leiding van Ank van Eekelen, hoofd beleidsontwikkeling bij de Orde. Ex-deken Els Unger verwees de gedachte dat vrouwen nu eenmaal minder ambitieus zijn naar het rijk der fabelen.⁴

Loopbaancoach Pascale de Vilder sprak over de uiteenlopende opvoeding van mannetjes en vrouwtjes. ‘De verschillen zijn voor ons meestal onzichtbaar. Wanneer je met iemand uit Japan samenwerkt en die doet een beetje vreemd, dan denk je dat dat is omdat die uit een andere cultuur komt. Werk je met iemand van het andere geslacht en die doet vreemd, dan maken we er meteen iets moeilijks van: “bot”, “hysterisch”. Deze onzichtbaarheid van genderverschillen veroorzaakt problemen op het werk. Mannen hebben ondertiteling nodig bij de woorden en het gedrag van vrouwen en vrouwen bij de woorden en het gedrag van mannen.’

Tjitske Cieremans, partner en bestuurslid van NautaDutilh, vertelde hoe het diversiteitsbeleid in praktijk kan worden gebracht: ‘Gewoon beginnen’. Haal iemand naar kantoor om uit te leggen hoe mannen en vrouwen verschillen; betrek daar het (commerciële) nut van diversiteit bij; praat met de vrouwen over de problemen die ze op kantoor ondervinden; ze moeten zo

vroeg mogelijk inzicht krijgen in de processen die maken dat ze uitstromen. Doe dit ook in georganiseerd verband; bij NautaDutilh worden “damesdiners” gehouden; maak daar budget voor vrij. En meet de problemen én de vorderingen, en deel de uitkomsten met iedereen die het maar horen wil.

En dan het beleid: zorg voor een goede zwangerschapsregeling, voor helder parttimebeleid, en betrek vrouwen bij bijeenkomsten met klanten en netwerkbijeenkomsten. Maak de valkuilen bij beoordelingen duidelijk aan beoordelaars en beoordeelde. Doordat mannen benadrukken wat ze wél kunnen en vrouwen wat ze níet kunnen, bestaat namelijk het risico dat vrouwen ten onrechte slechter worden beoordeeld dan mannen.’

De conclusie van de aanwezigen was dat deze bijeenkomsten en trainingen er ook op arrondissementsniveau moeten komen. En ook op lokaal niveau zou een mentorschap als in dit programma mogelijk moeten worden gemaakt.

1 Toen ik in 2006 over ‘diversiteit binnen de advocatuur’ schreef was 39% van de instromende advocaten vrouw, 1 januari jl. was dat 41%.
2 Zie voor ervaringen van deelnemers: ‘Loopbaan - Laat zien dat je goed bent en ambitie hebt’, *Advocatenblad* 2007-17, 30 november 2007.
3 Het International Women Leadership Programme biedt inzicht in

factoren die van invloed zijn op de doorstroommogelijkheden en wil getalenteerde advocates uit de Europese landen stimuleren topposities in te nemen. Het programma krijgt een vervolg op 12 en 13 maart 2009 in Parijs en 4 en 5 juni in Brussel. De onderwerpen gaan via persoonlijk leiderschap (Amsterdam) naar organisatie & management (meeting 2 Parijs) naar business development (meeting 3 Brussel).
4 Uit recent onderzoek van de Rijksuniversiteit Groningen blijkt dat

Nederlanders in het algemeen niet zo ambitieus zijn, ook mannen niet. Volgens Els Unger een vrucht van de calvinistische gelijkheidsidealisme.